

Η ΝΕΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ - ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ

ΘΕΜΑ: Οι αναμνήσεις του αφηγητή από την πρώτη μέρα του στο σχολείο και από τη συμπεριφορά του δασκάλου της τετάρτης τάξης.

ΒΑΣΙΚΗ ΙΔΕΑ: Τα αρνητικά βιώματα των παιδιών από το σχολείο σε παλαιότερες εποχές, κατά τις οποίες κυριαρχούσε το αυταρχικό παιδαγωγικό σύστημα.

ΔΟΜΗ

1^η Ενότητα: «Με τα μαγικά... έδειξε τη βίτσα».

2^η Ενότητα: «Από το Δημοτικό Σκολεϊό... ας φέρει βούτυρο».

ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΙ:

1^η Ενότητα: Οι πρώτες εντυπώσεις από το σχολείο και το δάσκαλο.

2^η Ενότητα: Ο δάσκαλος της τέταρτης τάξης και η Νέα Παιδαγωγική.

ΤΕΧΝΙΚΗ

- α' πρόσωπη αφήγηση.
- Ο αφηγητής συμμετέχει στην ιστορία ως πρωταγωνιστής.
- Αυτοβιογραφικό κείμενο.
- Προοπτική του ώριμου αφηγητή και όχι του παιδιού – πρωταγωνιστή.
- Ειρωνεία, χιουμοριστικός τόνος.
- Αφήγηση.
- Περιγραφή.
- Διάλογος.
- Ευθύς – Πλάγιος λόγος.
- Ύφος της λαϊκής αφήγησης.

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΩΠΩΝ:

Ο πρωταγωνιστής νιώθει αγωνία και φόβο για την πρώτη μέρα στο σχολείο. Επιπλέον περηφάνια που αρχίζει κάτι καινούριο στη ζωή του. Νιώθει σίγουρος, εμπυχώνεται από την παρουσία του πατέρα. Απέναντι στο δάσκαλο φαίνεται περισσότερο ξεθαρρεμένος.

ΓΛΩΣΣΑ: Απλή, δημοτική. Λέξεις του κρητικού ιδιώματος. Μικρές προτάσεις

ΛΟΓΟΣ: Ζωντανός, εκφραστικός.

ΥΦΟΣ: Απλό.

ΤΟΝΟΣ: Ειρωνικός με στοιχεία χιουμοριστικά.

ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ: Παρομοιώσεις, Μεταφορές, Προσωποποιήσεις, Ασύνδετο σχήμα.

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου

1. Ποια συναισθήματα νιώθει ο μικρός Ν. Καζαντζάκης πριν φτάσει στο σχολείο και γιατί; Από ποιους αντλεί θάρρος και με ποιον τρόπο;

α. Τα συναισθήματα του μικρού Ν. Καζαντζάκη πριν φτάσει στο σχολείο είναι ανάμεικτα:

- Αισθάνεται χαρά και ανυπομονησία για αυτήν την καινούρια εμπειρία, καθώς επιθυμεί να αποκτήσει καινούριες γνώσεις.
- Κυριεύεται ωστόσο και από μια ανησυχία, καθώς δεν ξέρει τι θα αντιμετωπίσει.
- Η ψυχή του κατακλύζεται επίσης από το συναίσθημα της υπερηφάνειας, αφού νιώθει πως έχει μεγαλώσει πλέον αρκετά, ώστε να είναι σε θέση να βγαίνει από το σπίτι και να έρχεται σε επαφή με τον έξω κόσμο.
- Τέλος, όσο πλησιάζει προς το σχολείο, το συναίσθημα του φόβου εντείνεται όλο και περισσότερο, καθώς το χέρι του αρχίζει να τρέμει μέσα στη χούφτα του πατέρα του, ενώ μάλιστα φτάνει και στα όρια του τρόμου, όταν φτάνει τελικά στο σχολείο και συναντά το δάσκαλό του, ο οποίος στα μάτια του μοιάζει με έναν διάβολο.

β. Ο μικρός Ν. Καζαντζάκης αντλεί θάρρος από τους γονείς του. Από τη μητέρα του, μέσω του βασιλικού που του είχε δώσει να κρατά και του σταυρού που του είχε κρεμάσει στο λαιμό ως φυλαχτό και από τον πατέρα του, ο οποίος, για να του δώσει δύναμη και κουράγιο, κρατά σφιχτά το χέρι του και χαϊδεύει στοργικά το κεφάλι του.

2. Με αφορμή κυρίως τη στάση του πατέρα, σε ποια συμπεράσματα καταλήγεται για τις σχέσεις μεταξύ γονιών και παιδιών εκείνη την εποχή; Απαντήστε με αναφορά σε συγκεκριμένα σημεία του κειμένου.

Οι σχέσεις μεταξύ γονέων και παιδιών εκείνη την εποχή διέφεραν από εκείνες της εποχής μας. Το κύριο χαρακτηριστικό των σχέσεων αυτών φαίνεται πως ήταν η αυστηρότητα:

α. «Ο πατέρας μου έσκυψε, άγγιξε τα μαλλιά μου, ... τράβηξε πίσω το χέρι του.»: Φαίνεται, πως ο πατέρας εκείνης της εποχής ήταν αυταρχικός και σκληρός και πως δε συμπεριφερόταν με στοργή και τρυφερότητα απέναντι στη σύζυγο και τα παιδιά του. Οι σχέσεις τους ήταν τυπικές. Άλλωστε, τις περισσότερες ώρες της ημέρας εκείνος έλειπε από το σπίτι, λόγω της εργασίας του, με αποτέλεσμα να μη βλέπει πολύ την οικογένειά του.

β. «Το κρέας δικό σου, ... κάμε τον άνθρωπο.»: Εδώ παρακολουθούμε την νοοτροπία των ανθρώπων εκείνης της εποχής για την απόλυτη κυριαρχία που είχε ο δάσκαλος πάνω στο μαθητή. Σύμφωνα με αυτήν την αντίληψη, τα παιδιά έπρεπε να μαθαίνουν γράμματα, ανεξάρτητα από τις μεθόδους, τις οποίες επρόκειτο να χρησιμοποιήσουν οι δάσκαλοί τους, για να το επιτύχουν αυτό.

3. Ο δάσκαλος της τετάρτης δημοτικού είχε θεωρητικά ασπαστεί τις αρχές της Νέας Παιδαγωγικής. Τι νομίζετε ότι πρόσβευε η Νέα Παιδαγωγική και τι εφάρμοζε στην πράξη ο δάσκαλος;

α. Η Νέα Παιδαγωγική πρόσβευε αντιλήψεις, σύμφωνα με τις οποίες ο μαθητής θα έπρεπε να αντιμετωπίζεται με αγάπη, στοργή και κατανόηση και ήταν σαφώς αντίθετη προς τις μεθόδους βίας του παρελθόντος. Τα παιδιά θα έπρεπε να εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις τους, μέσα σε ένα κλίμα συνεργασίας και κατανόησης από τους δασκάλους τους.

β. Ωστόσο, ο δάσκαλος της τετάρτης δημοτικού δεν εφάρμοζε στην πράξη τις αρχές της Νέας Παιδαγωγικής. Αντιθέτως, ακολουθούσε μεθόδους συντηρητικές, συμπεριφερόταν με αυστηρότητα, ενώ ασκούσε στα παιδιά σωματική και ψυχολογική βία, με αποτέλεσμα να φοβούνται.

4. Αναζητήστε και διαβάστε το διήγημα της Κατίνας Παπά «Η εκδρομή του Δημητρώ» (από τη συλλογή διηγημάτων Στη συκαμιά από κάτω), και συγκρίνετε τη μορφή του δασκάλου που εμφανίζεται εκεί, με την αντίστοιχη στο κείμενο του Ν. Καζαντζάκη.

α. Στο διήγημα της Κατίνας Παπά πρωταγωνιστής είναι ο δεκάχρονος Δημητρός, ένα φτωχό αγόρι, το οποίο θέλει πολύ να πάει στην εκδρομή που διοργανώνει το σχολείο του. Βλέπει την εκδρομή ως το μεγάλο όνειρο της ζωής του, ωστόσο, ενώ είχε προετοιμαστεί για να συμμετάσχει σε αυτήν, στο τέλος δυστυχώς τη χάνει, καθώς δεν προλαβαίνει το λεωφορείο.

β. Ο δάσκαλος, τον οποίο παρακολουθούμε στο διήγημα της Κατίνας Παπά, παρουσιάζει πολλές ομοιότητες με το δάσκαλο του Νίκου Καζαντζάκη, και ως προς τον χαρακτήρα και ως προς τις παιδαγωγικές μεθόδους, τις οποίες χρησιμοποιεί:

- Είναι και εκείνος ένας σοβαρός άνθρωπος, ο οποίος κρατά απόσταση από τα παιδιά και δεν αναπτύσσει φιλικές και ζεστές σχέσεις μαζί τους.
- Όπως ακριβώς και ο δάσκαλος στο κείμενο του Νίκου Καζαντζάκη, έτσι και αυτός είναι πολύ αυστηρός και χρησιμοποιεί το ξύλο ως παιδαγωγική του μέθοδο. Κατ' αυτόν τον τρόπο επιβάλλει στους μαθητές την τάξη και την πειθαρχία.
- Τέλος, έχει υπεροπτικό ύφος και χρησιμοποιεί την καθαρεύουσα, μια γλώσσα δυσνόητη για τα παιδιά. Πρόκειται, επομένως, για δύο δασκάλους του ίδιου τύπου, οι οποίοι μας θυμίζουν τις τυπικές μορφές δασκάλων των παλαιότερων εποχών.

5. Επιχειρήστε να αφηγηθείτε σε γραπτό κείμενο τη δική σας εμπειρία από την πρώτη σας ημέρα στο δημοτικό σχολείο.

Ο κάθε μαθητής θα αναφερθεί στη δική του εμπειρία από την πρώτη του ημέρα στο σχολείο. Θα πρέπει να γίνει αναφορά στο πότε ήταν η πρώτη ημέρα του σχολείου και να δοθεί έμφαση στα συναισθήματα, από τα οποία κυριευόταν εκείνη την ημέρα η ψυχή του μαθητή (π.χ. χαρά, ανυπομονησία, αγωνία, φόβος κ.λπ).